

Cyrenucha

6. 19/36

Opis nr 2670 z 6. 11/26

KWESTYONARIUSZ

w sprawie badań środowiska.

Obwód Szkolny : S a n o k
Powiat Janów

Gmina Zbiorowa... Janówka
Gromada... Crevecucha

1/ Ludność

a/ charakterystyka danej miejscowości pod względem narodowości / Ukraińcy, Rusini, Łemkowie i Żydzi / oraz jej kształtowanie się od początku powstania / historia /

Charakterystykę danej miejscowości pod względem narodowościowym w dzisiejszej dobie jest bardzo trudno ustalić - brakuje istotnych raportów ku temu niema, a na uwagach najstarszych mieszkańców trudno polegać, gdyż historia na przekazywaniu wstrętno została całkowicie zapomniana.

Przebieg ~~historii~~ ~~rozwoju~~ miejscowości narzuca się Łemkami, a części Ukraińcami. Prawdopodobnie na pływ Łemków bierze początek od masowego uciekania z podległości i osiedlenia się w górach, o czym świadczą przetrwane do dzisiaj rok u. p. domostwa.

b/ religja / rz. kat., gr. - kat., prawosławna.

W miejscowości wcale nie ma świadectw o osiedleniu się Tatarów w tej miejscowości i wiadomo o tym fakt, że do dnia dzisiejszego istnieje przetrwane Tatar, a i jego drżosobnie turindziowy - wadria Tatarskim.

W dawnej posiadłości gr. kat. wyjątek f. j. na około 70 numerów jest 4 poddane prawosławne - oraz jest jeden Pałac r. kat. w. kat.

c/ sposób gospodarki / sposób uprawy roli, rodzajność, użycie nawozów sztucznych, wielkość gospodarstw, przemysł domowy, i. t. p.

Sposób uprawy roli jest stosowany prawie nowoczesny - po części mają nowoczesne narzędzia rolnicze - natomiast sadzenie ziemniaków odbywa się według starego systemu f. j. sadzą kobiety, przy pomocy motyki.

Urodzajność zależy od uprawy roli i nawożenia, gdyż spotyka się tylko dochodzące do wydatków przeszło 1 1/2 m. ogólna urodzajność irodnia.

Użycie nawozów sztucznych stosują w małej ilości a k. zw. Kości.

Wielkość gospodarstw kalkulują się w granicach od 5-70 arów.

Do przemysłu domowego należy rzeźba jak gałki, osie drewniane do wozów, robienia płótna lnianego psownictwa i. t. d.

2/. Życie społeczne.

a/ organizacje gospodarcze /Kółka Rolnicze, Kooperatywy, Kasa Stefczyka/
i udział w nich miejscowej ludności.

Żadne z tych nie istnieją. -

3

b/ organizacje oświatowo-społeczne / Czytelnie Proświty. Czytelnie
Kaczkowskiego i.t.p./ i udział w nich miejscowej ludności.

*Czytelnia Proświty istnieje, udział w niej ludności
miejscowej jest do około 30 członków. -*

*Czytelnia Kaczkowskiego istnieje i ludność chętnie
należałaby do niej, lecz z braku funduszy nie prowadzi
swej działalności. -*

7.9
23.0 4

[Faint, illegible handwriting covering the majority of the page]

50
25

ms

Квестіонарій

в справі badania іродовика до № 1148/36.-

Церемча.

Ганок.

1) Badania wstępne.

Людność: Темки 69 rodzin.

Лани нагуюа іє темками, од іова та Тем / Каміасты Моі.-

2) Zapadnienia antropologiczne.

Wrost powyżej średni, tużry średniej, okrągłe, czołki, płaskie, brunetki, niebieskie, proporcjonalne, podługne.-

3) Zapadnienia topograficzne.

Co do planu tej miejscowości i genery boak jakiegokolwiek wiadomości.-

Mieszkańców jest około 8% pr. kat. 8 prawosławnych 2 mojżeszowe, średnio zamorni.-

Gleba gliniasta, flora i fauna różnorodna.

Irerególnych narw rzeki, jeziora, іродіа не mają - natomiast нагуюа іє огólnie jak np. rzeka młaki t.j. ogół obszaru przer, który дана rzeka przepływa.-

Pastwiska нагуюа іак: швојкѡв, поспадына, порбок, јаворына, јана, козары, јыјова і бешкі.-

Грош окреіаја іак рѣкы.-

Горы: Швојкѡва, Млароерна і сіт.-

Прысіѡк: Голытѡво луб за шыба на рѡва поеході істад, іє прѣдстаіаііс данѡго іродовика пѣініс јункѡје соіѡја, а за прѡцѣ шѡа рѡстат обдарованы іеміа, а јакѡ граніс јѡго јосіаіісіс іборано јлугіем срылі за шыба - прѡр кого на дана рѡстат іеміа не іаіаіісіс.-

Genery данѡј іемісѡвісі на іет з оісѡіаіісіс нај ітарычк іаіісіс не іоіаіісіс істали.-

4) Zapadnienie językowe, gwary.-

językiem ruskim, gwara Temkourska. - Polski, słowacki i niemiecki.-

Besida - mowa
 Bajusy - wazy
 Sandurki - karabela
 Bokanci - ererewyky
 Baksa - skrynka
 Bocian - bisko
 Bars - dure dobre
 Chyia - chata
 Canistra - torba na knyzki
 Eroterdesiat - sorok
 Socerka - oloczka
 Socz - oloczka
 Surbak - kamien do kos.
 Synerka - wioderko
 Seektor - doektor
 Syrwa - drowa
 Sudki - krowe
 Maczka - kit
 Masla - krowat
 Mochawki - zrodnie
 Oryf - zorec
 Opliera - rorcerka
 Pypka - fajka
 Peku - dumaju
 Skirni - eroboty
 Sktrinpli - powerochy
 Stryry - erotyry

Fajno - haruo
 Fura - fira
 Fecio - Feodir
 Harinpi - osetetei
 Husla - skrypsky
 Huska - partuszok
 Gira - diwa
 Gityna - dytyna
 Gamba - tuwar
 Galir - kotuir
 Gadyski - borowki
 Kbyrie - chowuchwy
 Kostura - niri
 Konfyna - napla

 Liso - parkan
 Lada - skrynica
 Prablyk -
 Fyle - telo
 Westka - kamizela
 Werekmyna - smetana
 Wisnacet - wisemnacet
 Zaran - zautra
 Zyerka - tozka

- 5) Kultura materialna. -
 Holobowanie ziwnoiei i surowcow przez rolnictwo. -
 Poszerzajacych nazw ryb nie enaja - o zolnie narywaja.
 wszystkie wadraje ryb tylko ryby. -
 Caki, opalki i wskamo. -
 Konie, krowy, iwinie, owce, kopy, seroliki, zolgiebie. -

-37-

Uprawa ziemi stoi na bardzo niskim poziomie, ponieważ przez brak nowoczesnych narzędzi rolniczych po drugiej nie znajomości uprawy tej.

Zasiewy czynią na wczesną zoraną ziemi czyli bezposrednio po orce na skibach, a po zasianiu dopiero bronią orniczną bardzo mało się motylują, tem, że się nie wrodzi, zboża jarego wysiewają więcej - ziemniaki sadzą za motylkami.

Sposoba ochraniań produktów roślinnych i zwierzęcych nie mają żadnych.

Jadłospis.

Chleby, ciasta, poliwka, war, Langosze, wianki, pierogi, kaszki, bors, kaszka, baraniki, pencek, mięso, ser, masło, mleko, krupy, sado, chleb pski, pierogi.

Chleby gotują w okresach postnych.

Poliwkę gotują w okresach dużych wioś.

Fiertki na wigilię, Langosze w czasie bierania z bierania ziemniaków, pozostałe potrawy są w użyciu codziennym.

Ludność tutaj trzyma się siewnictwem, kołodziejstwem, stolarstwem tylko dla własnego użytku - stolarstwo nie dostępuje na szczególną uwagę brak zmysłu artystycznego.

Tutejszym środowiskiem przemysł włókienniczy jest rozwinięty tylko w małej mierze i tylko dla własnego użytku - poza tym przemysłem powroźnictwem, sieciarstwem żadnego innego nie jest wyrobione.

Istnieje męskie wiatkarne. Koruta. kolorowa fabryczna, spocenie wyrobu fabrycznego, pasy skórzane tatarskie, kapelusze w małej ilości wiechowic nasi crapek, tapise i chodaki już są w zaniku.

Korucy używają nie bryte sukna, a skóry zowie - modrocia, jest koruch olęży, sukman nie nowa wołok.

tylko kurtki wełniane wyrobu własnego, które oddają do usłachetnienia i otrzymują sukno w rodzaju filła. -
 Ubiór codzienny koszula z płótna lnianego, procy, mankiety i kołnierze wyszywane, spodnie z płótna lnianego swojej roboty, pas skórany, czapka kuzna, pierpee tylko częściej więcej trzewiki i buty. -

Kobięcy strój szwabski: koszula z płótna białego kuzna, kołnierze wyszywane mankiety, spodnie układane w drobne fałdy koloru czarnej ołoci, drobne kwiatki lub kółeczka, fartuszek różno-kolorowy przystrójony wstążkami i koronkami. -

Kaplan, który nazywają kacabaja jest w łecie z cienkiego materiału różnokolorowego, a w zimie z borchany różnokolorowej, głowy na krywają sztukami białymi obsypanymi z trzech boków koronkami, a na jednym rogu wyszywają rozmaite kwiatki - sztuki są silnie na krochmalone i związane w tyle przez mizgalki, dziewczki wiążą pod brodą w czasie nie porysów i w zimie noszą ciemne wełniane. -

Budownictwo: zagrody kształtu prostokątnego, ołom mieszkalny, stajnia i obora wraz z dołkami w całości pod jednym dachem.

Chaty budują z drewna, pokrywają słomą, blachą i ołachają kłobomy mieszkalne są jedno izbowe, niekiedy odłom okienek. -

Cerkiew jest mata z budowana z drewna kształtu prostokątnego na kryta blachą. -

Uprząż ołomowa: łóika, stół, ławki, ławka, szafka na narzędzia obrary.

Łóiko stołowe drzwi, stół w jednym rogu chaty, ławki w kącie ścian, szafka w kącie drugim, obrary na ścianie pod samą powalą jeden obok drugiego - około okna i drzwi.

Uspiechnienia w irbie, z szeregiem na łóiko iadnego nie mają - pierwsza jest odsunięta w jeden kąt łóika, a pozostałe części słomy jest wozółe ber na krycia,

gdyż kury noszą jajka w tej części ciała. -

Stranin na ścianach nie mają wójole, ściany nie są białone wapnem i niczem częścią irby, którą zajmują piec 3² m. jest białona wapnem, pozostała część ścian jest myta. -

Strycinanki z papieru w rodzaju kuriatów gwiard są różnokolorowe. -

Ustrunki higieniczne stoją poniżej przytyki, pielęgnowanie ciała jest rzadkością, bowiem mycie twarzy czynią raz na tydzień, a co do kąpielii to starzy wcale nie kąpią się tylko oriciej w potokach górskich. -

Kamitowania do czystości ciała nie mają, gdyż mycie jest rzadkością. -

Bielinę pióra rzadko, bez mydła tylko wstępni i na ręce kijankami, w brudnych koszulach chodzą kilka tygodni. -

Higiena naczyni jest zaniedbana, w garnku nie mytem gotują kilka razy. -

Naczynie myją przeważnie w zimnej wodzie. -

Tak przetrzymują jak i kapliczek jako takich było bestkaniemie ufundowanych za przapracowania - obecnie pauprowie re stanów żydnocronyck emigrantów, którzy zostali nasiatknicami bezbożnictwem, wnetkie tradycje ojców swoich poturuli, a tem samem kapliczki wziębrali i nie przostali żadnego śladu. -

6) Kultura duszowa.

W strachy i duchy ruziariane rosoba zmarłego lud nie wierzy. Śmierć człowieka ruziary utrzymuje jako kolwicek robate, w polu jako przykłaś podają, że pewnemu gospodarowi umarło dziecko, a ten owot i riat, a nie się nie urodziło i to zaprekonanie istnieje pod drzewem. -

Gdy umrze ktoś z domowników, to w pierwszej wieczór składają na stole talerz z wodą i wiecniak, aby się dusza zmarłego ułapała - a przez całą trzy wieczory przychodzą do domu umarłego dzieci i parobcy na tak zwane świerenia, podczas

których uwradzają różne hece. tak że umarły ze stoła
zszadnie kółka rury na ramię. -

Ludność tutajna jest bardzo mało pobożna, do cerkwi
rzadko uczęszcza na odpusty jeście, ale tylko areby znajomych
odwiedzić, ale w nabożeństwie udziału nie biorą. -

Do ulubionych modlitw należą: Pomyluj mnie Boże, Wsłuchaj,
Oceń nasz Pod Twoją myślą. -

Medycyna i weterynaryja ludową stosują mało, a jako lekar-
stwa używają spirytus skarony i innych których nazw
podać nie mogę. -

Stownik do medycyny i weterynaryji jest dobry, ale porad
od tych zasięgają w ostateczności. -

W wypadkach choroby leczą się sami, porad sąsiadów,
przyjaciół radają mało, czarodziejów i wróżbitów wcale,
ruechów lub nawet w wypadku lekkiej choroby
i czasami przed udaniem się do lekarza o ile tychże lece
nie odnieść skutku. -

W czasie chorób w pierwszym wędzie stosują bajania czyli
zaręczanie choroby przez baby i chłopów jak na p. ukazaniu
przez imię. -

Pielęgnacja chorych wogóle jest nie czyniona, gdyż
stojąc ciekawo rodu nie czyni najmniejszej troski poro-
stach / większy lament czynią i lepszą opiekę dają jeżeli
z choroby chlewniej jest co chore. -

O ile lekarz objęty nie przypisze różnica w wyżywianiu
jest to, że dają choremu jeść biały chleb i cukier do
mleka. -

W czasie choroby stosują cynturę, rumianek, piołun,
nasiona kopru, kwiat konwajny, kwiat lipowy, na otwarte
rany stosują masę zrobioną z żywej masty i wosku
zsserechnego. -

Illejtca starego ementarra jest obrócone na lakę, groby
rostały zwiowane, osłanym ementarru siraadera przyje
które ulegają zmierzeniu. -

Basnie z okresu twórczości ludowej nie istnieją. -

Wiersze Bożyc Narodzenia śpiewają następujące pieśni:
Boh Predwicznij. Nowa radist stała. Boh sia ridaaje.
Na Jordan. O Jordanie cryta woda. Wielkim psicie Hora,
Petepiles. Na Wielkanoc Chrystos woskres. Raduj sia.
Gene. O Marije. W dnoie werela allnochoja lita. -

71

Kultura społeczna.

Pocucie narodowe objawia się w strojach.

Boh narwik używają też przeczki i przydomków, które pochodzą od pradziadków.

znajdują się w środowisku rodziny, który nie posyła dzieci do szkoły, w domu piąty, aieby dzieci uczyły się radanej lekcji.

Widowia futejna jest bardzo mało religijna praktyk nie wykonuje nalcijeie.

Matricistwa jako takie urnojo w stosunkach prawnych iwieckich i cerkiewnych. -

Narid jest bardzo mało logiczny, a crymojei przedstawiciela powerejohuyet rodrin tak w gromadzie jak i ryciu rodringom są nikle. -

Podrowien używają „soj Boie zdrowla” jak się mająt.
„soj Boie serastia” Stawa Isum Chrystu.

Cyfelnia „Proswity.” Działalnoie „Proswity” jest mala, ale skuteczna. -

Utar graniczna nie wywierá wozóle iadnego wpływu na rycie społeczne i kulturalne środowiska. -

Dworu w tych okolicach nie ma. -

W Czeremnie, d. 20/II 1936.

KIER. SZKOŁY
Dziękuję
ROGOZIŃSKA JOZEFKA

Czeremcha

Do
Inspektoratu Urzędowego
w Łanochu

Na piśmie z dnia 12/X. b.r. z podanyek za pytań przed-
kładam odpowiedzi jak następuje:

ad. 1) Pod względem czysto pedagogicznym i dydaktycznym
realizacja bukwaru nie sprawia żadnych trudności - gdyż
nauczanie z bukwaru realizuje intencje programu, a szczególnie
realizacja bukwaru Łemkowskiego odpowiada tendencji
lutejszego dialektu.

Natomiast są trudności, gdyż nie wszystkie dzieci
posiadają podstawy w jęz. Łemkowskim.

Nie zachodzą żadne podejrzenia, by dzieci były nie-
 chętne, względnie tę niechęć inaczej okazywały do danyek
podjęć.

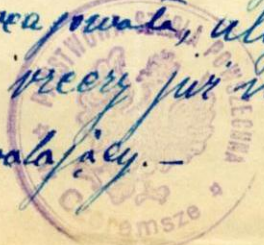
Realizacja bukwaru według treści w tej szkole
jest następująca:

- Bukwar pierwsza klasy dla wszelkich szkół (klasa I.)
- Druga klasy dla wszelkich szkół (klasa II.)
- Czytanka dla trzeciej klasy wszelkich szkół (klasa III.)
- Czytanka dla IV klasy narodowych szkół (klasa IV.)

ad. 2) W roku szkolnym 1934/5 słownek jęz. Łemkowskiego był wrogim.

Wobec wydania obowiązujących rozporządzeń celem wpro-
wadzenia cytowanych podstawowych klas gr. kat. rozpoczęła
agitacja przeciw wprowadzeniu tych podstawowych - a agitacji
tej uległo na terenie tej szkoły 11 rodziców którzy nawet mówili
(miedzy sobą) że swym dzieciom nie będą posyłać do szkoły - ponieważ
większość na to nie reagowała, uległa powszechnemu obowiązkowi.

Obecnie ten słownik jest już nieistniejący i słownek łemkowskiego
jako taki jest zadowolający.

Гісторыічнае Рух. Шкoly Поэст.
u Beremse.
L. 15/38.

13
8
Beremcha 30. 7. 1938.

Удзельнік Шкoly
u Jaroku.

У адповедзі на пісьмо ч. 2 4/38 ад 25. 7. 1938.
Гісторыічнае даросі, і на туюжым тэрыі не прэявіа
сё іадра акея, маюца на celu выкопаніа букварна
Коркорушкіа.

Савец. кін.
Путманкіа

Kierownictwo Publicznej Szkoły Państw.
I stopnia
w Ceremnie.

L. 5/39

Kwestionariusz w sprawie
badania środowiska.

14
Ceremnicka k.o. 11. 1939.

Inspektorat Szkolny
w Gausoku.

Do zabytków tutejszej miejscowości należą
cerkiew, która wybudowana ludnością przy pomocy
biskupstwa gr.-kat. Cerkiew powstała w 1865 roku.

Na terenie tutejszym brak źródeł mizorakajskich.

W tej miejscowości brak organizacji społeczno-
oświatowych jako też ośrodków kulturalnych.

Ludność czyta pisma Lemkowski i ukraińskie.

Staż drogi jest nadawalający. Do najbliższego miasta
powiatowego jest 45 km. Polaczerie wylaczerie przez poście.

Do najbliższego kościoła jest 4 km. Rozwój i możliwości
środowiska są tak, jak i zainteresowanie ludności minimalne.

Stawek pier.

Rutmarshiwicy Stawek